

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Θέατρο Κεντρικό - Τιμού Μωραϊτίνη:
«Ο Άρχοντας του κόσμου». Ο κ. Μωραϊτίνης κάνει μιιά στροφή. Το πράγμα όσο κι' αν είναι λίγο ανεξήγητο παρουσιάζει ζωηρότατο ενδιαφέρον και για τη στροφή αυτή δεν μπορούμε να μη δοκιμάσουμε την ικανοποίηση εκείνη που ως σήμερα ο κ. Μωραϊτίνης δεν μάς είχε δώσει. Ο κ. Μωραϊτίνης όμως αν δεν κάνω λάθος έχει περάσει τα πενήντα. Η στροφή λοιπόν αυτή έρχεται κάπως αργά και γι' αυτό την χαρακτηρίσα ανεξήγητη. Είναι άκομη ανεξήγητη γιατί δεν αναφέρεται σε ιδεολογικό περιεχόμενο, γιατί τέτοιο ο κ. Μωραϊτίνης δεν είχε στο παρελθόν ενώ τώρα μάς δείχνει πως ενδιαφέρεται να αποκτήσει. Ο κ. Μωραϊτίνης δεν θα μου καταλογίσει κακία. Και άλλοτε όταν είδα τη «Δακτυλόγραφο» και το «Μοντέρνο Σπίτι» του είπα ωμά την αλήθεια. «Όχι μόνο δομώτατα κατέκρινα αυτά τα έργα στην έφημερίδα που έγραφα αλλά και την ίδια βραδιά μετά την παράσταση φοβερά άγανακτισμένος έστειλα έπιστολή στο συγγραφέα και του έλεγα με πόνο και ελλεικρίνεια τη γνώμη μου. Ένα μεσημέρι ο Μωραϊτίνης με συνήντησε και μου είπε: «Έγώ δεν είμαι συγγραφέας, κάνω επίχειρηση». Αυτούμαι που δεν θέλησα να πιστέψω πως ή πρόθεσή του και ή φιλοδοξία του περιορίζονταν ως εκεί. Και να που ο «Άρχοντας του κόσμου» κυρώνει τις άμφιβολίες μου.

Όταν είδα τα προηγούμενα έργα του Μωραϊτίνης με τα χοντροκομμένα επιθεωρησιακά άστειά, με τους ψεύτικους ανθρώπους των, με τις σκηνικές τους άθαιρεςίες, με τις χοντρές υπερβολές που ένθουσίαζαν τη γαλαρία, έχοντας ίπ' όψει μου και την προηγούμενη επιθεωρησιογραφική παραγωγή του συγγραφέα δεν έπεριμένα πιά τίποτα από την εργασία του. Ένας άνθρωπος έλεγα που έχει ως επίαγγελμα να κάνει χοντρές ζυτινάδες για να διασκεδάξη τον όχλο. Δικαίωμά του αλλά και δικαίωμά μας να μην τον παρακολουθούμε στα διανοητικά του όλισθήματα. Είχα μάλιστα άπόφαση να μην ξαναδώ έργο του Μωραϊτίνης. Απτες οι σκέψεις με άνάγκασαν να μην πάω στην πρεμιέρα του έργου. Δεν πήγα ούτε στη δεύτερη, ούτε στην τρίτη παράσταση αλλά στη δεκάτη. Άμφέβαλα και είχα δίκιο.

Όμολογώ όμως ότι τα πράγματα άλλαξαν. Κι' όταν λέγω άλλαξαν δεν έννοώ ότι συνέβη μιιά από τις βασικές εκείνες άλλαγές που άποσπών λόγου χάρι έναν συγγραφέα από το στρατόπεδο της άθειας και τον τοποθετούν στη χριστιανική πρωτοπορεία, δεν έννοώ ότι ο κ. Μωραϊτίνης παρουσίασε περιεχόμενο αλλά ότι από το χθεσινό τίποτα έσημείωσε μιιά άπόπειρα σκέψης. Έπόθησε κάτι σοβαρό, άπεράσισε έστω και άργά να φιλοσοφή. Καταλαβαίνω πολύ καλά πόσο δύσκολο είναι για τον κ. Μωραϊτίνης αυτό το πράγμα. Τριάντα όλόκληρα χρόνια Νεοελληνικής έξυπνάδας, μιιά επιθεωρησιογραφική σταδιοδρομία δεν άποτελούν άσφαλώς πνευματικά προηγούμενα που θα έτοιμά-

σουν το σοβαρό έργο της ώριμότητας. Άντιθέτως είναι έξαιρετικά δύσκολο ύστερ' από μιιά έξη προχειρολογία να μεταπηδήσει κανείς σε ένα γερό φιλοσοφικό έπίπεδο. Γι' αυτό όνομάζω το έργο του κ. Μωραϊτίνης «άπόπειρα σκέψης».

Το θέμα είναι σπουδαίο, ο καμβάς πρώτης τάξης. Δεν φτάνει όμως ο καμβάς. Ο κόσμος και ο διάβολος, είναι βέβαια γιγάντιο θέμα όσο θα ήταν ο Θεός και ο κόσμος. Η πάλη του καλού και του κακού είναι το πρόβλημα που έχει άπασχολήσει τις μεγαλύτερες διάνοιες της ανθρωπότητας και άποτελεί τη βάση της ήθικης φιλοσοφίας. Ο κ. Μωραϊτίνης όμως δεν σκέφθηκε το πρόβλημα. Άπλως συνέλαβε ένα βράδυ σ' ένα καφενείο μιιά φράση: «Μωρέ ξεπέρασες και το διάβολο» Θανασία. Το θέμα ήταν έτοιμο: Ένα έργο στο όποιο κι' αυτός ο διάβολος θα κατατροπώνονταν μοσστά στην κατεργαρία και την άτιμία των ανθρώπων. Προς άπόδειξη τούτου δεν χρειάζεται τίποτε άλλο παρά μιιά σειρά έπισοδειών σκηνικών στα όποια ο διάβολος θα την παθαίνει διαρκώς και στο τέλος θα φεύγη ήττημένος. Το έργο ούσιαστικά έτελειωσε στη δεύτερη πράξη. Η τρίτη ήταν έντελώς άσχετη. Άλλά ο κ. Μωραϊτίνης είναι ρομαντικός και συγγραφείς επιθεωρησιών. Πώς μπορούσε να τελειώσει το έργο χωρίς τραγουδάκι, χωρίς ρωμάντσα όπως θα έλεγε ευαίσθητος νοσταλγός. Έτσι προσετέθηκε ή τρίτη πράξη πρώτα για το λόγο ότι το έργο έπρεπε να έχη τουλάχιστον τρεις πράξεις κι' ύστερα για να κάμωμε φιλολογία έστω και αν εκείνο που ζητήσαμε ν' άποδείξουμε το είχαμε ύπεραποδείξει στο τέλος της δεύτερας πράξης.

Έτσι έγινε ο «Άρχοντας του Κόσμου» έργο με θέμα καλό μά που ο κ. Μωραϊτίνης το εκμεταλλεύθηκε ριχά, το αντίκρισε επιφανειακά και το μόνο που κατόρθωσε είναι ότι το έδούλεψε περισσότερο από τα προηγούμενά του, το παρουσίασε λεπτότερο και άπέδειξε με την έκλογή αυτού του θέματος την θέληση του να σκεφθη και να φιλοσοφή. Έκαμε τέλος ευσυνείδητα ότι οι δυνάμεις του του έπέτρεπαν και γι' αυτό δεν μπορούμε παρά να είμαστε ικανοποιημένοι. «Ο Άρχοντας του κόσμου» δεν είναι μόνο το καλλίτερο έργο του κ. Μωραϊτίνης είναι το μοναδικό του έργο, είναι το άπαντό του. Πόσο θα ζήση, πόσο θα άνθέξη σιά πωρά του χρόνου, του μεγάλου αυτού κριτικού, δεν μπορεί κανείς να το προβλέψη. Όσο όμως και αν ζήση πάντα θα άντικρύζεται ως μιιά προσάθεια καλή και ως μετάνοια ενός συγγραφέως που έσπατάλισε τα καλλίτερα συγγραφικά του χρόνια στην κατασκευή άνουσιών πραγμάτων που θα έχουν τότε πειά λησμονηθή.

Για την έξτέλεση και τη σκηνοθεσία τί να πούμε.

Άπό τη μιιά μεριά ο κ. Άργυρόπουλος θαύμα ήθοποιού, άληθινό ταλέντο και από την άλλη Μετριώτης. Όσο για το διάκοσμο ένα σκέτο μηδέν φτάνει για να τον χαρακτηρίσει.

Και όμως όλες αυτές τις άτέλειες τις σκεπάζει με το παξιμό του ο Άργυρόπουλος. Είναι

ήθοποιός με τα όλα του, δυνατή φυσιογνωμία μέσα στο Έλληνικό Θέατρο» κι' αν ή ανάγκη δεν τον υποχρέωνε να κάνει κάποτε αντικαλλιτεχνικά πράγματα και να παίξη έλεεινά έργα και κάποια άσφάλεια του επέτρεπε να μη ξεφεύγη από το καθαρώς καλλιτεχνικό έπίπεδο, είναι ήθοποιός που θα μάς έδινε μεγάλες δημιουργίες. Άτυχώς ή ρουτίνα τον παρασύρει και πολύ σπάνια ο Θείσός του παίξει έργα τέτοια που του επιτρέπουν να δημιουργή τέλους και μορφές.